

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2010-09-23

Närvarande: F.d. justitierådet Bo Svensson, regeringsrådet Eskil Nord och justitierådet Ann-Christine Lindeblad.

Legitimation för lärare och förskollärare

Enligt en lagrådsremiss den 9 september 2010 (Utbildningsdepartementet) har regeringen beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i skollagen (2010:800),
2. lag om ändring i lagen (2010:801) om införande av skollagen (2010:800),
3. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunnige Robert Johansson och ämnesrådet Kerstin Hultgren.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

I lagrådsremissen föreslås ett legitimationssystem för lärare och förskollärare. Som huvudregel uppställs krav på legitimation för att få anställning i skolväsendet utan tidsbegränsning och för att få undervisa samt självständigt sätta betyg. För att få legitimation ska

enligt förslaget krävas lärarexamen respektive förskollärarexamen, tjänstgöring med tillfredsställande resultat under minst ett läsår eller motsvarande på heltid inom undervisning som i huvudsak svarar mot examen samt i övrigt lämplighet att bedriva undervisning. Det föreslås att det ska vara Statens skolverk som beslutar om legitimation. Vidare föreslås att en nämnd, Lärarnas ansvarsnämnd, ska bildas för att pröva frågor om varning, återkallande av legitimation och ny legitimation till lärare och förskollärare som tidigare fått sin legitimation återkallad.

Förslaget till lag om ändring i skollagen

Rubriken närmast före 2 kap. 13 §

Lagrådet föreslår att ordet "som" infogas närmast före "får".

2 kap. 16 §

Lagrådet föreslår att i paragrafens andra stycke orden "med tillfredsställande resultat" införs omedelbart före "gått"; jfr första stycket 2.

Lagrådet ifrågasätter det lämpliga i att en i och för sig legitimerad lärare eller förskollärare som kompletterat sin utbildning i syfte att uppnå ytterligare behörighet underkastas en prövning av huruvida han eller hon "i övrigt är lämplig att bedriva undervisning" och föreslår att de citerade orden utgår.

Paragrafens struktur ger anledning till eftertanke. I de två första styckena anges förutsättningarna för att Skolverket ska meddela

legitimation i de angivna situationerna. Tredje stycket handlar om en fristående fråga, nämligen skyddet för beteckningarna legitimerad lärare och legitimerad förskollärare. I fjärde stycket finns ett bemyndigande som delvis anknyter till de första två styckena men dessutom innehåller ytterligare fristående frågor, nämligen frågorna om avgifter och utnämning till lektor.

En sådan blandning av frågor gör paragrafen otydlig och onödigt svårläst. Lagrådet föreslår att tredje och fjärde styckena i paragrafen bryts ut och bildar två nya paragrafer.

När det gäller frågan om avgifter är bemyndigandet i sista stycket utformat så att föreskrifter om avgifter får meddelas även av den myndighet regeringen bestämmer. Lagrådet anser att bemyndigandet i detta hänseende ska avse endast regeringen (jfr 4 kap. 12 § patientsäkerhetslagen (2010:659) och Lagrådet i prop. 2009/10:210 s. 389).

2 kap. 23 §

Lagrrådet föreslår att i första stycket 2 orden ”brott som är ägnat att påverka hans eller hennes lämplighet att verka som lärare eller förskollärare” byts mot ”brott som gör att hans eller hennes lämplighet som lärare kan sättas i fråga”. Motsvarande ändring bör göras i andra stycket 2.

I andra stycket föreskrivs att ansvarsnämnden ska återkalla legitimationen om den legitimerade ”visat sig särskilt olämplig att bedriva undervisning”. Det ska jämföras med tredje stycket enligt vilket nämnden i ett sådant fall får avstå från att meddela varning eller återkalla legitimationen, om det finns särskilda skäl för det. Vid föredragningen har upplysts att stycket tar sikte på bl.a. situationer

då en lärare för länge sedan på grund av exempelvis missbruk av alkohol inte klarade av att undervisa men därefter avslutat missbruket och återvunnit sin lämplighet som lärare. Lagrådet menar att regleringen blir tydligare om i punkten 4 orden "visat sig" byts mot "är" samtidigt som i andra stycket orden "och 4" utgår.

2 kap. 24 §

Lagrådet föreslår att i sista stycket orden "i fråga" införs omedelbart före "om".

27 kap. 4 §

Lagrådet föreslår att paragrafen inleds med orden "Lärarnas ansvarsnämnd prövar efter anmälan av Statens skolinspektion frågor om" och att ordet "dessutom" införs i andra stycket omedelbart före "efter ansökan".

Tredje stycket innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om nämndens sammansättning och beslutförhet. Det är alltså fråga om ett bemyndigande som avser frågor av utomordentlig betydelse för ansvarsnämndens funktion och verksamhet. Vidare bör här anmärkas att nämndens beslut kan vara av synnerlig betydelse för den enskildes fortsatta yrkesverksamhet. Redan av dessa skäl framstår det som direkt olämpligt med hänsyn till rättssäkerhetens krav att de centrala frågorna för nämndens funktion är föremål för ett bemyndigande till regeringen eller en regering underordnad myndighet. Lagrådet föreslår att de centrala delarna av nämndens organisation blir föremål för uttryckliga regler i lagen. Här kan en jämförelse göras med t.ex. 27 kap. skollagen om Skolväsendets överklagandenämnd

och 9 kap. patientsäkerhetslagen (2010:659) om Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd.

27 kap. 5 och 6 §§

Lagrådet föreslår att ansökan eller anmälan ersätts med "anmälan eller ansökan".

I 6 § ersätts orden "I föreläggandet" med "Av föreläggandet".

27 kap. 7 §

Lagrådet föreslår att orden "lärare eller förskollärare" införs omedelbart före "som anmälan avser".

27 kap. 9 §

I paragrafen anges att förfarandet vid Lärarnas ansvarsnämnd är skriftligt men enligt 27 kap. 13 § ska nämnden hålla muntlig förhandling om en enskild part begär det, förhandling inte är obehövlig och särskilda skäl inte talar emot det. Lagrådet anser att det av förevarande paragraf bör framgå att det finns utrymme för muntliga förhandlingar, t.ex. genom att paragrafen ges följande lydelse:

Förfarandet vid Lärarnas ansvarsnämnd är skriftligt om inte annat följer av 13 §.

27 kap. 10 §

Enligt paragrafen får Lärarnas ansvarsnämnd förelägga den som är legitimerad eller ansöker om legitimation att genomgå viss läkar-

undersökning för att utröna dennes lämplighet "att inneha legitimation". Det är tydligt att det är vederbörandes lämplighet att utöva läraryrket respektive förskolläraryrket som avses. Lagrådet föreslår att de citerade orden byts ut mot "att bedriva undervisning" och att omedelbart efter "läkarundersökning" orden "om det behövs" läggs till.

27 kap. 11 §

Lagrådet föreslår att första stycket får följande lydelse (jfr 9 kap. 13 § första stycket patientsäkerhetslagen (2010:659):

Om en fråga kräver särskild sakkunskap, får ansvarsnämnden inhämta yttrande från myndigheter och andra med sådan särskild sakkunskap.

27 kap. 13 §

Lagrådet föreslår att paragrafen kombineras med 15 § första stycket och ges följande lydelse:

Skolväsendets överklagandenämnd och Lärarnas ansvarsnämnd ska hålla muntlig förhandling om en enskild part begär det, förhandlingen inte är obehövlig och det inte finns några särskilda skäl som talar mot att förhandlingen hålls.

Till muntlig förhandling ska den som är part kallas. Av kallelsen ska framgå att nämnden kan handlägga och avgöra ärendet även om en part uteblir från förhandlingen.

28 kap. 3 §

Lagrådet föreslår att paragrafen förtydligas genom att ges följande lydelse:

Beslut av Statens skolverk får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol om beslutet gäller

1. vitesföreläggande enligt 26 kap. 27 §,
2. avslag på en ansökan om lärar- eller förskollärlägitimation enligt 2 kap. 16 §,
3. avslag på en ansökan om komplettering av legitimation enligt 2 kap. 16 §, eller
4. avslag på en ansökan om utnämning till lektor enligt 2 kap. 24 §.

28 kap. 4 §

Lagrådet föreslår att i punkt 2 ordet "yrkesutövare" stryks eller byts mot "lärare eller förskollärare".

Förslaget till lag om ändring i lagen om införande av skollagen

33 §

Vid föredragningen har upplysts att avsikten med fjärde stycket 2 är att en lärare eller förskollärare ska kunna ha haft flera anställningar hos olika huvudmän om dessa sammanlagt uppgår till minst ett år. Lagrådet menar att detta bör framgå av lagtexten och föreslår dessutom att punkterna 2 och 3 kombineras så att fjärde stycket ges följande lydelse:

Kravet i 2 kap. 16 § på genomförd introduktionsperiod gäller inte lärare eller förskollärare som

1. har avlagt behörighetsgivande examen,
2. har fått ett behörighetsbevis av Högskoleverket
3. före den 1 juli 2012 har arbetat sammanlagt minst ett år i en eller flera anställningar som lärare eller förskollärare varvid den senaste anställningen inte får ha upphört mer än sex månader innan han eller hon ansökte om legitimation.

Övrigt lagförslag

Förslaget lämnas utan erinran.